

NOTE METODOLOGICE
privind elaborarea de către autoritățile administrației
publice locale a proiectelor de buget pe anul 2015
și a estimărilor pe anii 2016-2017

I. DISPOZIȚII GENERALE

1. Prezentele note metodologice sînt elaborate în conformitate cu prevederile Legii nr.847-XIII din 24 mai 1996 privind sistemul bugetar și procesul bugetar, Legii nr.397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale, Hotărîrii Guvernului nr.82 din 24 ianuarie 2006 “Cu privire la elaborarea Cadrului de Cheltuieli pe termen mediu și a proiectului de buget”.

2. Scopul prezentelor note metodologice este informarea autorităților administrației publice locale (în continuare – APL) despre prognozele macroeconomice, politica statului în domeniul veniturilor și cheltuielilor bugetare, particularitățile specifice de calculare a transferurilor de la bugetul de stat, cerințele și particularitățile de prezentare a acestor proiecte de buget întru ghidarea acestora în procesul de elaborare a proiectelor de buget pe anul 2015 și a estimărilor pe anii 2016-2017.

3. Potrivit Legii nr. 397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale, cu modificările operate prin Legea nr.267 din 1 noiembrie 2013, începînd cu 1 ianuarie 2015 noul sistem de formare a bugetelor unităților administrativ-teritoriale (în continuare - UAT) va fi implementat în toate autoritățile administrației publice locale de nivelul întîi și nivelul al doilea, cu excepția UTA Găgăuzia (partea ce ține de transferurile cu destinație generală).

4. Întru realizarea p.2.3.5 din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei Naționale de Decentralizare aprobată prin Legea nr.68 din 5 aprilie 2012 și în corespundere cu Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2013-2020, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.573 din 6 august 2013, începînd cu anul 2015, autoritățile publice locale de nivelul al doilea vor elabora și prezenta bugetele fundamentate pe programe și performanță.

5. Autoritățile APL vor elabora proiectele bugetelor unităților administrativ-teritoriale pe anul 2015 și estimările pe anii 2016-2017 separat pe componente bugetare: componenta de bază, mijloace speciale, fonduri speciale și proiecte finanțate din surse externe, utilizînd clasificția bugetară, aprobată prin Ordinul ministrului finanțelor nr.91 din 20 octombrie 2008 cu modificările și completările ulterioare.

II. INDICATORI MACROECONOMICI

6. În procesul elaborării proiectelor de buget, APL se vor conduce de estimările preliminare ale indicatorilor macroeconomici, conform *anexei nr. 1* la prezentele Note.

III. VENITURI

Particularități generale

7. Prognoza veniturilor bugetelor UAT pe anii 2015–2017 se va efectua reieșind din:

- prevederile legislației fiscale în vigoare, ținând cont de modificările expuse la particularitățile specifice, pe tipuri de impozite și taxe;

- deciziile autorităților reprezentative și deliberative a UAT, în partea ce ține de competențele proprii în domeniul impozitelor, taxelor și altor venituri locale;

- analiza bazei fiscale pe fiecare UAT, separat pe tipuri de impozite, taxe și alte încasări la buget. Pentru estimarea bazei fiscale a UAT, Ministerul Finanțelor recomandă de utilizat pachetul de formulare (în format Excel), care a fost remis în anul 2013, prin circulara nr.06/2-07 din 14 iunie, pentru elaborarea propunerilor de buget pentru anii 2014-2016 prin intermediul Î.S. „Fintehinform”, care pot fi accesate la adresa <http://www.mf.gov.md/actnorm/budget/notenormmetod> și care vor servi drept suport pentru estimarea veniturilor formate în UAT, utilizând modificările propuse la politica fiscală;

- rezultatele estimărilor veniturilor vor fi sintetizate în 7 formulare rezultative, anexate la prezentele Note, și care vor fi prezentate Ministerului Finanțelor pe suport de hârtie și în formă electronică prin intermediul programului “Planate_2014”.

8. Conform prevederilor art.4 și 5 din Legea nr.397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale (cu modificările și completările ulterioare), veniturile bugetelor UAT se formează din:

- a) venituri proprii;
- b) defalcări, conform cotelor procentuale, de la impozitele și taxele de stat;
- c) granturi;
- d) transferuri cu destinație generală;
- e) transferuri cu destinație specială;
- f) mijloace speciale;
- g) fonduri speciale.

Repartizarea veniturilor proprii, a defalcărilor de la impozitele și taxele de stat și a transferurilor pe nivele de bugete, se prezintă în următorul tabel.

Tipuri de venituri	Sate/comune, orașe/municipii, cu excepția mun.Bălți și Chișinău	Orașe reședință de raion	Bugete raionale	Bugetul central al UTA cu statut juridic special*	municipiul	
					Bălți	Chișinău
1	2	3	4	5	6	7
Venituri proprii :						
- impozitul pe bunurile imobiliare;	✓	✓			✓	✓
- taxa pentru patenta de întreprinzător;	✓	✓			✓	✓
- taxele locale aplicate, în conformitate cu Codul fiscal;	✓	✓			✓	✓

Tipuri de venituri	Sate/comune, orașe/municipii, cu excepția mun. Bălți și Chișinău	Orașe reședință de raion	Bugete raionale	Bugetul central al UTA cu statut juridic special*	municipiul	
					Bălți	Chișinău
1	2	3	4	5	6	7
- încasări din arenda terenurilor și locațiunea bunurilor domeniului privat al UAT;	✓	✓	✓	✓	✓	✓
- alte venituri prevăzute de legislație; - taxele pentru resursele naturale;	✓	✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓	✓ ✓
Defalcări de la impozitul pe venitul persoanelor fizice, colectat în teritoriul UAT respective	75%*	20%*	25%	100%*	45%	50%
Defalcări de la impozitul pe venitul persoanelor juridice, colectat pe teritoriul UTA cu statut juridic special				100%*		
Taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova			50%	50%*	50%	50%
Taxa pe valoarea adăugată la mărfurile produse și la serviciile prestate pe teritoriul UTA cu statut juridic special				100%*		
Accizele la mărfurile supuse accizelor, fabricate pe teritoriul UTA cu statut juridic special				100%*		
Transferuri cu destinație generală	✓ *	✓ *	✓			
Transferuri cu destinație specială	✓ *	✓ *	✓	✓	✓	✓

* În baza deciziilor autorității reprezentative și deliberative a unității teritoriale autonome (în continuare – UTA) cu statut juridic special, veniturile bugetelor satelor (comunelor) și ale orașelor (municipiilor) din componența unității teritoriale autonome cu statut juridic special pot include defalcări de la impozitele și taxele de stat, lăsate prin Legea privind finanțele publice locale la dispoziția bugetului central al unității teritoriale autonome cu statut juridic special, precum și transferuri de la bugetul central al unității teritoriale autonome cu statut juridic special.

Particularități specifice

9. Impozitele și taxele de stat

9.1 Impozitul pe venitul persoanelor fizice (IVPF)

Pentru anii 2015-2017, se prevede, menținerea sistemului progresiv de impozitare a veniturilor persoanelor fizice, concomitent cu majorarea tranșelor de venit impozabil, precum și a scutirii anuale personale, scutirii personale majore și scutirii pentru persoanele întreținute la rata inflației prognozate pentru anii 2015-2017. Măsura dată are drept scop susținerea persoanelor fizice cu venituri mici și transpunerea treptată a presiunii fiscale asupra populației cu venituri medii și mai sus de medii. Totodată, se menține mărimea cotelor de impozitare pentru veniturile persoanelor fizice.

Astfel, la estimarea sumei IVPF se recomandă aplicarea următoarelor cote și scutiri personale anuale:

	2014 Stabilit	Proгноzat		
		2015	2016	2017
1	2	3	4	5
Mărimea grilelor de venit impozabile pentru persoanele fizice (lei anual)	<27852 >27852	<29052 >29052	<30480 >30480	<32004 >32004
Cotele impozitului pentru venitul persoanelor fizice (%)	7 18	7 18	7 18	7 18
Scutirea anuală personală (lei)	9516	9924	10416	10932
Scutirea anuală personală majoră (lei)	14148	14760	15480	16254
Scutirea anuală pentru persoanele întreținute (lei)	2124	2220	2328	2448
Tariful contribuției individuale pentru asigurarea socială de stat obligatorie (din venit, %)	6,0	6,0	6,0	6,0
Prima de asigurare medicală obligatorie (din venit, %)	4,0	4,0	4,0	4,0

Calculul IVPF pe anii 2015-2017 pe teritoriul raionului, municipiului, UTA Găgăuzia se vor efectua reieșind din prognoza creșterii câștigului salarial mediu nominal lunar și estimările fondului de remunerare a muncii pe UAT, având ca bază datele organelor teritoriale de statistică privind salariul mediu lunar din anul 2013, precum și estimările actualizate ale autorităților APL la acest impozit pentru anul 2014. Totodată, este necesar de ținut cont de datele obținute în rezultatul prelucrării de către organele fiscale teritoriale a formei CET08 „Declarația persoanei fizice cu privire la impozitul pe venit pe perioada fiscală 2013”.

Calculul privind estimarea impozitului pe venitul persoanelor fizice pentru anul 2015 se va reflecta în *formularul nr.6* “Calculul încasărilor în buget a impozitului pe venitul persoanelor fizice pe anul 2015”.

La repartizarea IVPF între bugetele UAT de nivelul întâi, bugetele de nivelul al doilea și bugetul de stat, se vor utiliza cotele specifice de defalcare pe tipuri de administrații locale, prevăzute de legislația în vigoare (Legea nr.267 din 01 noiembrie 2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative).

Rezultatele estimărilor încasării la buget a impozitului pe venit a persoanelor fizice pe anii 2015-2017 se prezintă în *formularul nr. 7* “Informație privind încasările în bugetele UAT a impozitului pe venitul persoanelor fizice (cap.111§01, 111§05, 111§09) pe anii 2015-2017”.

9.2. Taxa pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova.

Calculul volumului taxelor rutiere pe anii 2015-2017, se va efectua în baza prevederilor Titlului IX al Codului fiscal „Taxele rutiere” cu utilizarea cotelor concrete pe tipuri de autovehicule înmatriculate în Republica Moldova. Conform proiectului privind obiectivele politicii fiscale pe anii 2015-2017, pentru anul 2015 se prevede majorarea cotelor taxelor rutiere pentru autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova cu 50%. Cotele concrete se prezintă în următorul tabel:

	INDICII	Unitatea de măsură	Taxa (lei)
1	2	3	4
1	Motociclete cu capacitatea cilindrică a motorului		
	a) de pînă la 500 cm ³ inclusiv	unitate	300
	b) de peste 500 cm ³	unitate	600
2	Autoturisme, autovehicule pentru utilizări speciale pe șasiu de autoturism cu capacitatea cilindrică a motorului:		
	a) de pînă la 2000 cm ³ inclusiv	cm ³	0.60
	b) de la 2001 la 3000 cm ³ inclusiv	cm ³	0.90
	c) de la 3001 la 4000 cm ³ inclusiv	cm ³	1.20
	d) de la 4001 la 5000 cm ³ inclusiv	cm ³	1.50
	k) de peste 5001 cm ³	cm ³	1.80
3	Remorci	tonă	270
4	Semiremorci cu capacitatea de ridicare înscrisă în certificatul de înmatriculare:		
	a) de pînă la 20 t inclusiv	tonă	225
	f) de peste 20 t	unitate	4500
5	Autoremorchere, tractoare	unitate	2250
6	Autocamioane, autovehicule pentru utilizări speciale pe șasiu de autocamion, orice alte autovehicule cu autopropulsie, cu masa totală înscrisă în certificatul de înmatriculare:	unitate	
	a) de pînă la 1,6 t inclusiv	unitate	1200
	b) de la 1,6 la 5,0 t inclusiv	unitate	2250
	c) de la 5,0 la 10,0 t inclusiv	unitate	3000
	d) de peste 10,0 t	unitate	4500
7	Autobuze cu capacitatea*:		
	a) de pînă la 11 locuri	unitate	2925
	b) de la 12 la 17 locuri inclusiv	unitate	3600
	c) de la 18 la 24 locuri inclusiv	unitatea	4275
	d) de la 25 la 40 locuri inclusiv	unitatea	4725
	e) de peste 40 locuri	unitatea	5400

*) pentru autobuze numărul de locuri se calculează fără locul șoferului

Informația privind numărul autovehiculelor în dependență de capacitatea motorului, înregistrate în Registrul de stat al transporturilor poate fi solicitată de la Î.S. Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru”.

10. Veniturile proprii ale UAT

Veniturile proprii ale UAT pentru anii 2015-2017 vor fi estimate ținându-se cont de prevederile legislației fiscale în vigoare.

10.1. Impozitul pe bunurile imobiliare

La estimarea încasărilor impozitului funciar și impozitului pe bunurile imobiliare și la efectuarea calculelor pe tipuri de impozite și înlesniri fiscale, este necesar de ținut cont de prevederile Titlului VI al Codului fiscal, Legii nr.1056-XIV din 16 iunie 2000 pentru punerea în aplicare a Titlului VI al Codului fiscal, Instrucțiunii Ministerului Finanțelor nr.11 din 4 septembrie 2001 „Cu privire la modul de calculare și achitare la buget a impozitului funciar și pe bunurile

imobiliare”, datele evidenței fiscale, datele Cadastrului funciar pe UAT respective, deciziile organelor deliberative și executive privind mărimea cotelor stabilite la aceste impozite, precum și datele serviciilor de colectare a impozitelor și taxelor locale din cadrul primăriilor.

10.2. Taxa pentru resursele naturale

Calculul taxelor pentru resursele naturale se va întocmi conform cotelor prevăzute în anexele la Titlul VIII al Codului fiscal „Taxele pentru resursele naturale”.

10.3. Taxa pentru patenta de întreprinzător

Calculul încasărilor pentru patenta de întreprinzător se va întocmi conform cuantumului taxei lunare prevăzut în anexă la Legea nr.93-XIV din 15 iulie 1998 cu privire la patenta de întreprinzător.

10.4. Încasări din arenda terenurilor și locațiunea bunurilor domeniului privat al UAT

La estimarea încasărilor de la toate tipurile de locațiune a patrimoniului public ale autorităților APL, se recomandă de a utiliza mărimea tarifelor de bază pentru chirie, prevăzute în anexa nr.7 la Legea bugetului de stat pe anul 2014, indexate la indicele general al prețurilor de consum mediu anual, indicat în anexa nr.1 din Capitolul II al prezentelor Note, precum și deciziile autorităților deliberative și executive privind mărimea tarifelor stabilite.

10.5. Taxele locale

În baza prevederilor Titlului VII al Codului fiscal “Taxele locale” și a Legii nr.47 din 27 martie 2014 pentru completarea și modificarea unor acte legislative (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.99-102, 2014, art.251), consiliile locale vor decide asupra aplicării tuturor sau numai a unei părți din taxele locale prevăzute în art.289 al Codului fiscal. Respectiv, la estimarea cuantumului taxelor locale, se vor lua în considerare cotele concrete care au fost adoptate de către organele deliberative și executive ale APL.

10.6. Alte venituri prevăzute de legislație

Prognoza altor încasări și taxe se va efectua în baza analizei dinamicii încasărilor pe anii 2012-2013 și estimărilor pe anul 2014 și altei informații relevante.

10.7. Începând cu 1 ianuarie 2015 achitarea tuturor comisioanelor ce țin de deservirea bancară a bugetelor UAT de ambele nivele și instituțiilor finanțate din bugetele UAT (pe toate componentele) vor fi achitate din contul bugetului de stat, fără achitarea dobânzilor la soldurile de mijloace din conturile bugetelor respective (art.14 și art.16 al Legii bugetului de stat pe anul 2014). Reieșind din cele menționate, prognozarea încasării veniturilor pe anii 2015-2017 la cap.121 paragrafele 12 și 16 nu vor fi efectuate.

11. Conform prevederilor Legii nr. 397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale, pentru UTA Găgăuzia, se menține actualul sistem de estimare a veniturilor. Astfel, prognoza veniturilor pe anii 2015-2017 pentru UTA Găgăuzia va fi estimată pentru toate tipurile de impozite și taxe (IVPJ, TVA, accize) în baza legislației fiscale în vigoare și obiectivelor politicii fiscale pe anii 2015-2017.

12. Taxa pe valoarea adăugată

Calculul taxei pe valoarea adăugată se efectuează reieșind din prevederile Titlului III al Codului fiscal.

13. Accize

Pentru anii 2015-2017 se prevede ajustarea accizelor la rata inflației prognozate pentru anii respectivi a cotelor accizelor stabilite în sume fixe, cu excepția combustibililor (benzină, motorină și derivații acestora, păcură), pentru care cota accizului se indexează la coeficientul de creștere anuală a produsului intern brut nominal prognozat pentru anii respectivi față de anul precedent.

Evoluția cotelor accizelor se prezintă în tabelele ce urmează.

Denumirea mărfii	Unitatea de măsură	Cota accizului			
		Cota actuală	Propuneri		
		2014	2015	2016	2017
Benzină și derivatele acesteia	tonă	3500 lei	3825 lei	4170 lei	4570 lei
Motorină	tonă	1455 lei	1590 lei	1730 lei	1900 lei

Denumirea mărfii	Unitatea de măsură	Cota accizului			
		2014	2015	2016	2017
Bere fabricată din malț	lei/litru	2,02	2,11	2,21	2,32
Vermuturi și alte vinuri din struguri proaspeți	lei/litru	10,50	11,00	11,50	12,10
Alte băuturi fermentate	lei/litru	10,50	11,00	11,50	12,10
Alcool etilic nedenaturat cu o concentrație de alcool de 80% vol.	lei/litru alcool absolut	73,0	76,10	79,90	83,90
Alcool etilic nedenaturat cu o concentrație de alcool de până la 80% vol.	lei/litru alcool absolut	73,0	76,10	79,90	83,90

14. Estimările încasărilor la veniturile proprii și la impozitele și taxele de stat pentru anii 2015-2017, se vor prezenta conform *formulelor nr.1,2 (sinteza pe tipuri de venituri) și 3,4,5 (pe fiecare UAT în parte)*, anexate la prezentele Note.

Transferuri cu destinație generală

15. Sumele transferurilor cu destinație generală de la bugetul de stat sunt calculate pe bază de formulă, distinctă pentru fiecare UAT de nivelul întâi și nivelul al doilea, pe baza datelor din ultimul an pentru care există execuție bugetară definitivă (în cazul dat, pentru proiectul bugetului pe anul 2015 se ia execuția bugetară din anul 2013).

16. În continuare, pentru informare, este expusă modalitatea de calcul a transferurilor cu destinație generală:

16.1. Fondul de susținere financiară (FSF) reprezintă sursa transferurilor cu destinație generală (de echilibrare) pentru UAT de nivelul întâi și nivelul al doilea, fiind format din impozitul pe venitul persoanelor fizice, nealocat sub formă de defalcări la bugetele UAT. Acesta se divizează în două fonduri distincte:

- a) fondul de echilibrare al bugetelor UAT de nivelul întâi (FEB1);
- b) fondul de echilibrare al bugetelor UAT de nivelul al doilea (FEB2).

Divizarea în cele două fonduri sus-menționate se face conform parametrului de divizare Pd ($Pd < 100\%$), în modul următor:

$$FEB1 = FSF \times (100\% - Pd)$$

$$FEB2 = FSF \times Pd$$

unde, $Pd = 55\%$.

16.2. FEB1, destinat echilibrării bugetelor UAT de nivelul întâi, este repartizat în funcție de următorii indicatori: *capacitatea fiscală pe locuitor* (calculată ca raport între veniturile colectate din impozitul pe venitul persoanelor fizice și numărul de locuitori ai UAT), *populația și suprafața UAT*, potrivit formulei:

$$TE_i = FEB1 \times \left[\left(PS_{CFL}^1 \times \frac{(P_e \times CFL_n - CFL_i)}{\sum_i (P_e \times CFL_n - CFL_i)} \right) + \left(PS_p^1 \times \frac{P_i}{P_n} \right) + \left(PS_s^1 \times \frac{S_i}{S_n} \right) \right];$$

$$PS_{CFL}^1 + PS_p^1 + PS_s^1 = 100\%$$

unde:

TE_i - transferul de echilibrare pentru o anumită UAT de nivelul întâi;

FEB1 - fondul de echilibrare al bugetelor UAT de nivelul întâi;

CFL_i - capacitatea fiscală pe locuitor a unei anumite UAT de nivelul întâi;

CFL_n - capacitatea fiscală națională medie pe locuitor;

P_i - populația unei anumite UAT de nivelul întâi;

P_n - populația totală a UAT de nivelul întâi;

S_i - suprafața unei anumite UAT de nivelul întâi;

S_n - suprafața totală a UAT de nivelul întâi;

PS_{CFL}^1 - ponderea specifică a indicatorului capacitate fiscală pe locuitor;

PS_p^1 - ponderea specifică a indicatorului populație;

PS_s^1 - ponderea specifică a indicatorului suprafață;

Pe - parametrul supraunitar;

unde, $PS_{CFL}^1 = 60\%$; $PS_p^1 = 30\%$; $PS_s^1 = 10\%$ și $Pe = 1,3$.

Astfel, calculul transferurilor de echilibrare al bugetelor UAT de nivelul întâi, cu excepția bugetelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi din componența unității teritoriale autonome cu statut juridic special, se face invers proporțional cu capacitatea fiscală pe locuitor, numai pentru bugetele UAT care au o capacitate fiscală pe locuitor mai mică decât pragul, calculat pe baza capacității fiscale naționale medii pe locuitor multiplicată cu un parametru supraunitar $Pe = 1,3$, și direct proporțional cu populația și suprafața UAT. Parametrul supraunitar **Pe** este folosit pentru a concentra alocarea transferurilor cu destinație generală, distribuite în funcție de capacitatea fiscală pe locuitor (CFL), către UAT-urile cu o capacitate fiscală mai redusă.

E de menționat că indicatorul *capacitatea fiscală pe locuitor* aproximează situația economico-financiară a unei UAT, iar indicatorii *populație* și *suprafață* aproximează nivelul de servicii publice la nivel local. Un UAT cu o populație și/sau suprafața mai mare va primi transferuri cu destinație generală mai mari.

16.3. Succesiunea acțiunilor de calcul a transferurilor cu destinație generală (de echilibrare) pentru UAT de nivelul întâi, este următoarea:

1) Se calculează capacitatea fiscală pe locuitor pentru fiecare UAT de nivelul întâi - CFL_i , ca raport între veniturile colectate din impozitul pe venitul persoanelor fizice în teritoriul UAT (conform datelor execuției bugetare din anul 2013) și numărul de locuitori ai UAT respective;

2) Se calculează capacitatea fiscală națională medie pe locuitor a tuturor UAT de nivelul întâi - CFL_n, ca raport între veniturile colectate din impozitul pe venitul persoanelor fizice, cumulate din toate UAT de nivelul întâi și numărul de locuitori cumulat din toate UAT de nivelul întâi, cu excluderea UAT de nivelul întâi din componența UTA Găgăuzia. *Potrivit datelor execuției pentru anul 2013, CFL_n utilizată la calcularea transferurilor pentru anul 2015 este egală cu 259,7 lei. Valoarea estimată a CFL_n utilizată la calcularea transferurilor pentru anul 2016 și anul 2017, este egală cu 289,5 lei, și respectiv, 318,9 lei;*

3) Se calculează produsul dintre CFL_n și parametrul supraunitar Pe = 1,3;

4) Se calculează expresia (diferența): (Pe × CFL_n) - CFL_i, pentru toate UAT de nivelul întâi;

5) Se calculează expresia $\sum_i (P_e \times CFL_n - CFL_i)$, sumînd doar valorile pozitive ale expresiei calculate mai sus (Pe × CFL_n - CFL_i), astfel, nu sunt incluse UAT de nivelul întâi, în cazul cărora expresia (Pe × CFL_n - CFL_i) < 0 (este negativă). *Potrivit datelor execuției pentru anul 2013, expresia $\sum_i (P_e \times CFL_n - CFL_i)$, utilizată la calcularea transferurilor pentru anul 2015 este egală cu 197 853,7 lei. Valoarea estimată a expresiei $\sum_i (P_e \times CFL_n - CFL_i)$, utilizată la calcularea transferurilor pe anul 2016 și anul 2017, este egală cu 219 718,0 lei, și respectiv, 242 038,6 lei;*

6) Se calculează expresia: $\frac{(P_e \times CFL_n - CFL_i)}{\sum_i (P_e \times CFL_n - CFL_i)}$ pentru UAT de nivelul întâi, în cazul cărora expresia (Pe × CFL_n - CFL_i) > 0 (este pozitivă), iar în cazul UAT de nivelul întâi, pentru care expresia (Pe × CFL_n - CFL_i) < 0 (este negativă) se atribuie automat valoarea 0 (zero);

7) Pentru toate UAT de nivelul întâi se calculează expresiile: $PS_{CFL}^1 \times \frac{(P_e \times CFL_n - CFL_i)}{\sum_i (P_e \times CFL_n - CFL_i)}$; $PS_p^1 \times \frac{P_i}{P_n}$; $PS_s^1 \times \frac{S_i}{S_n}$;

8) Se calculează expresia $[(PS_{CFL}^1 \times \frac{(P_e \times CFL_n - CFL_i)}{\sum_i (P_e \times CFL_n - CFL_i)}) + (PS_p^1 \times \frac{P_i}{P_n}) + (PS_s^1 \times \frac{S_i}{S_n})]$ pentru toate UAT de nivelul întâi, deci se sumează rezultatele obținute la acțiunea 7);

9) În final se determină transferul cu destinație generală pentru fiecare UAT de nivelul întâi prin înmulțirea FEB1 cu rezultatul obținut la acțiunea 8), potrivit formulei:

$$TE_i = FEB1 \times [(PS_{CFL}^1 \times \frac{(P_e \times CFL_n - CFL_i)}{\sum_i (P_e \times CFL_n - CFL_i)}) + (PS_p^1 \times \frac{P_i}{P_n}) + (PS_s^1 \times \frac{S_i}{S_n})]$$

16.4. FEB2, destinat echilibrării bugetelor UAT de nivelul al doilea, este repartizat în funcție de următorii indicatori: *populația și suprafața UAT*, potrivit formulei:

$$TE_j = FEB2 \times (\frac{PS_p^2 \times P_j}{P_n} + \frac{PS_s^2 \times S_j}{S_n});$$

$$PS_p^2 + PS_s^2 = 100\%$$

unde:

TE_j - transferul de echilibrare pentru o anumită UAT de nivelul al doilea;

FEB2 - fondul de echilibrare al bugetelor UAT de nivelul al doilea;

P_j - populația unei anumite UAT de nivelul al doilea;

P_n - populația totală a UAT de nivelul al doilea calificate la alocare;

S_j - suprafața unei anumite UAT de nivelul al doilea;

S_n - suprafața totală a UAT de nivelul al doilea calificate la alocare;

PS_p² - ponderea specifică a indicatorului populație;

PS_s² - ponderea specifică a indicatorului suprafață;

unde, PS_p²=60% și PS_s²=40%.

Calculul transferurilor cu destinație generală (de echilibrare) pentru UAT de nivelul al doilea se face direct proporțional cu populația și suprafața UAT, fiind calificate la echilibrare bugetele

UAT de nivelul al doilea, cu excepția bugetelor municipale Chișinău, Bălți și bugetului central al unității teritoriale autonome cu statut juridic special.

16.5. Succesiunea acțiunilor de calcul a transferurilor cu destinație generală (de echilibrare) pentru UAT de nivelul al doilea, este următoarea:

1) Se calculează expresiile $PS_p^2 \times \frac{P_j}{P_n}$ și $PS_s^2 \times \frac{S_j}{S_n}$ pentru toate UAT de nivelul al doilea calificate la alocare. P_n și S_n sunt determinate prin excluderea populației, și respectiv, a suprafeței, municipiilor Chișinău și Bălți și a UTA Găgăuzia, întrucât acestea nu sunt calificate la alocare;

2) Se calculează suma expresiilor $(\frac{PS_p^2 \times P_j}{P_n} + \frac{PS_s^2 \times S_j}{S_n})$ pentru toate UAT de nivelul al doilea calificate la alocare;

3) În final se determină transferul cu destinație generală pentru fiecare UAT de nivelul al doilea, calificată la alocare, prin înmulțirea FEB 2 cu rezultatul obținut la acțiunea 2), potrivit formulei:

$$TE_j = FEB2 \times (\frac{PS_p^2 \times P_j}{P_n} + \frac{PS_s^2 \times S_j}{S_n})$$

16.6. Informația privind transferurile cu destinație generală de la bugetul de stat la bugetele UAT pentru anul 2015 și estimările pe anii 2016-2017, se conțin în *anexa nr.2* la prezentele Note. Totodată, după necesitate, calculele transferurilor cu destinație generală de la bugetul de stat la bugetele UAT pentru anul 2015 și estimările pe anii 2016-2017 pot fi consultate la adresa: <http://www.mf.gov.md/actnorm/budget/notenormmetod>.

16.7. Datele Biroului Național de Statistică privind numărul de locuitori și structura demografică pe fiecare UAT, la situația din 1 ianuarie 2014, sunt plasate la adresa: <http://www.mf.gov.md/actnorm/budget/notenormmetod>.

Fondul de compensare

17. În conformitate cu prevederile Legii nr. 267 din 1 noiembrie 2013, prin care au fost operate modificări la Legea nr. 397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale, în primul și al doilea an de la intrarea în vigoare a legii menționate, Guvernul se abilitază cu dreptul de a forma în componența bugetului de stat un fond de compensare, în proporție de pînă la 1% din veniturile bugetului de stat, pentru acoperirea eventualelor discrepante legate de reformarea sistemului de raporturi interbugetare.

18. Transferurile temporare de compensare vor fi alocate, pentru anii 2015-2016, doar bugetelor unităților administrativ-teritoriale, pentru care diferența dintre veniturile potrivit noului sistem de formare a bugetelor unităților administrativ-teritoriale și veniturile potrivit sistemului precedent de formare a bugetelor unităților administrativ-teritoriale este negativă, și pentru anul 2015 acestea vor acoperi 50% din diferența respectivă.

19. Sumele transferurilor temporare de compensare sunt calculate în baza datelor execuției bugetelor unităților-administrativ teritoriale pentru anul 2013.

20. În continuare, pentru informare, este expusă modalitatea de calcul a transferurilor temporare de compensare:

20.1. Transferurile temporare de compensare se calculează pentru fiecare buget al unităților administrativ-teritoriale, potrivit formulei:

$$TTC_i = 50 \% \times [VT_{ni} - (VT_{pi} - CD_i)]$$

unde:

TTC_i- transferul temporar de compensare pentru o anumită unitate administrativ-teritorială;

VTni – suma veniturilor totale (componenta de bază) ale unui anumit buget al unității administrativ-teritoriale în conformitate cu prevederile noului sistem de formare a bugetelor, cu excepția transferurilor cu destinație specială;

VTpi – suma veniturilor totale (componenta de bază) ale unui anumit buget al unității administrativ-teritoriale în conformitate cu prevederile sistemului precedent de formare a bugetelor;

CDi – suma cheltuielilor ale unui anumit buget al unității administrativ-teritoriale aferente competențelor, care în conformitate cu prevederile noului sistem de formare a bugetelor sunt finanțate prin transferuri cu destinație specială.

20.2. Suma cheltuielilor aferente competențelor, care în conformitate cu prevederile noului sistem de formare a bugetelor sunt finanțate prin transferuri cu destinație specială cuprind:

- cheltuielile aferente învățământului preșcolar, primar, secundar-general, special și complementar (extrașcolar), cu excepția cheltuielilor capitale (reparațiile capitale și investițiile capitale), finanțate prin transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat pentru obiectele incluse în programul investițional (sursa ”3” și ”3C”);
- cheltuielile aferente școlilor sportive, cu excepția cheltuielilor capitale (reparațiile capitale și investițiile capitale), finanțate prin transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat pentru obiectele incluse în programul investițional (sursa ”3” și ”3C”);
- cheltuielile aferente plăților sociale: compensațiile pentru călătoria în transportul comun urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor) pentru persoanele cu dizabilități severă și accentuată; compensarea cheltuielilor de deservire cu transport a persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor; indemnizațiile pentru copiii înfiați și copiii orfani și rămași fără îngrijire părintească, luați sub tutelă (curatelă), compensarea cheltuielilor tinerilor specialiști;
- cheltuielile pentru depozitarea centralizată și neutilizarea pesticidelor inutilizabile și interzise;
- cheltuielile pentru plata sporului lunar în mărime de 30% din salariul de bază pentru personalul unităților bugetare din partea stîngă a Nistrului (raionul Dubăsari), din satul Varnița al raionului Anenii Noi și din satele Copanca și Hagimus ale raionului Căușeni, cu excepția sporului achitat angajaților instituțiilor de învățămînt (gr.6);
- în cazul municipiului Chișinău și a unităților administrativ-teritoriale din componența acestuia, au fost incluse și cheltuielile aferente transferurilor din fondul de susținere financiară al bugetelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea către bugetul de stat (art. 133.09), și respectiv, cheltuielile aferente transferurilor în fondul de susținere financiară al bugetelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul doilea de la bugetele unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi (art. 133.10).

21. Informația privind transferurile temporare de compensare de la bugetul de stat la bugetele UAT pentru anul 2015 și estimările pentru anul 2016, se conține în anexa nr.24 la prezentele Note.

Transferuri cu destinație specială

22. Transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat se alocă bugetelor UAT pentru finanțarea:

a) învățământului preșcolar, primar, secundar-general, special și complementar (extrașcolar), școli sportive;

b) competențelor delegate autorităților APL.

22.1. Informația privind transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele UAT pentru finanțarea învățământului preșcolar, primar, secundar general, special și extrașcolar (cu excepția școlilor sportive), pentru anul 2015 și estimările pe anii 2016-2017, se conțin în *anexa nr.3* la prezentele Note.

22.2. Informația privind transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele UAT pentru finanțarea școlilor sportive pentru anul 2015 și estimările pe anii 2016-2017, se conțin în *anexa nr.4* la prezentele Note. Totodată, menționăm că în caz de necesitate, sunt posibile modificări în ceea ce privește alocațiile bugetare între nivele de bugete.

22.3. La etapa actuală de stabilire a relațiilor între bugetul de stat și bugetele UAT, pentru finanțarea competențelor delegate autorităților APL pe anii 2015-2017 sunt stabilite următoarele transferuri cu destinație specială:

a) transferurile pentru plățile de asistență socială, pe fiecare UAT de nivelul al doilea, se conțin în *anexa nr. 5* la prezentele Note;

b) transferurile pentru compensarea cheltuielilor tinerilor specialiști, absolvenți ai instituțiilor de învățământ superior și mediu de specialitate, angajați în instituțiile de învățământ din mediul rural pentru închirierea locuințelor, plata indemnizațiilor unice și pentru unele tipuri de resurse energetice, conform prevederilor art.53 al Legii învățământului nr.547-XIII din 21 iulie 1995 cu modificările și completările ulterioare, se conțin în *anexa nr.6* la prezentele Note.

c) transferurile pentru compensarea diferenței de tarife la energia electrică și la gazele naturale, în conformitate cu prevederile Legii nr. 1435-XV din 7 noiembrie 2002 pentru compensarea diferenței de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii unor localități din raioanele Dubăsari și Căușeni și ai satului Varnița din raionul Anenii Noi, se conțin în *anexa nr.7* la prezentele Note;

d) transferurile pentru compensarea veniturilor ratate ale bugetelor UAT, ca urmare a aplicării Legii nr. 39-XVI din 2 martie 2006 privind instituirea unor măsuri suplimentare de susținere a activității de întreținător desfășurate în localitățile din stînga Nistrului ale raionului Dubăsari și Hotărîrii Guvernului nr. 567 din 21 mai 2007 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de compensare a veniturilor bugetelor locale, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, ratate în legătură cu scutirea deținătorilor de terenuri agricole situate după traseul Rîbnița - Tiraspol de la plata impozitului funciar, plata contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și plata primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, se conțin în *anexa nr.8* la prezentele Note;

e) transferurile pentru asigurarea cu pază paramilitară a depozitelor cu pesticide inutilizabile și perimate, se conțin în *anexa nr.9* la prezentele Note;

f) transferurile pentru plata sporului lunar în mărime de 30% din salariul de bază pentru personalul unităților bugetare din partea stîngă a Nistrului (raionul Dubăsari), din satul Varnița al raionului Anenii Noi și din satele Copanca și Hagimus ale raionului Căușeni, prevăzute prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.82 din 25 decembrie 1992 și art.29 alin.(10) al Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sistemul bugetar, se conțin în *anexa nr.10* la prezentele Note;

22.4. Descrierea cheltuielilor finanțate prin transferuri cu destinație specială se prezintă la capitolul IV Cheltuieli în „Particularități specifice”.

IV. CHELTUIELI

Particularități generale

23. Competențele în efectuarea cheltuielilor bugetelor UAT pe domenii de activitate sunt delimitate prin legislația privind administrația publică locală și descentralizarea administrativă.

24. Resursele financiare disponibile urmează să fie direcționate la programe de importanță vitală, care ar permite soluționarea problemelor stringente, fără admiterea de datorii creditoare și blocaje financiare.

25. Cheltuielile bugetelor UAT (cu excepția celor efectuate din contul transferurilor cu destinație specială, exceptând transferurile pentru compensarea veniturilor ratate ale bugetelor UAT) vor fi în dependență directă de suma veniturilor obținute de fiecare UAT. Colectarea mai bună a veniturilor bugetelor UAT nu influențează la volumul transferurilor de echilibrare de la bugetul de stat. Fiecare autoritate APL urmează să fie direct interesată de a colecta cât mai multe venituri pentru a putea cheltui mai mult, potrivit competențelor (nevoilor) sale specifice.

26. Estimările de cheltuieli ale autorităților APL urmează să fie strict în limita volumului de resurse disponibile.

27. La estimarea cheltuielilor aferente proiectului de buget pe anul 2015 și estimărilor pe anii 2016-2017, autoritățile administrației publice locale urmează să se conducă de:

- actele normative și legislative, strategiile și programele care reglementează activitatea autorităților APL și a ramurilor (domeniilor) respective;
- actele legislative și normative care reglementează aspectele referitoare la remunerarea muncii (cu modificările și completările ulterioare), indicate în *anexa nr.11* la prezentele Note;
- angajamentele de cheltuieli asumate în anii precedenți cu impact financiar asupra anilor planificați (majorarea salariilor în anii precedenți, rambursarea împrumuturilor angajate pe termen lung, angajamentele contractuale cu donatori externi în cadrul proiectelor finanțate din surse externe, rambursarea împrumuturilor recreditate, serviciul datoriei interne și externe (plata dobânzilor), etc.);
- reformele promovate în cadrul ramurilor (schimbări instituționale, etc.);
- volumul mijloacelor speciale, generate în cadrul instituțiilor publice.

28. La elaborarea, de către autoritățile administrației publice locale, a proiectului de buget pe anul 2015 și estimările pe anii 2016-2017 la compartimentul „*Cheltuieli de personal*” urmează să se țină cont de majorările salariale trecătoare și continuitatea politicii aplicată în anul 2014, de ajustările structurale trecătoare din anul 2014 și de reformele structurale pe domeniile respective acceptate pentru anii 2015-2017 (care presupun modificarea cheltuielilor de personal față de anul 2014), precum și de politicile noi acceptate pentru anii 2015-2017 ce implică cheltuieli de personal.

În acest context menționăm că pe parcursul anului 2014 vor fi implementate suplimentar următoarele norme salariale:

- Începând cu **1 septembrie 2014** salariile cadrelor didactice, conform prevederilor anexei nr.11 la Legea nr.355-XVI din 23.12.2005, se vor majora cu 20 la sută. Anexa nr.11 în redacție nouă, se conține în *anexa nr.12* la prezentele Note. Majorarea se va calcula pentru 3 luni.

E necesar de menționat că salarizarea educatorilor din grădinițe se va efectua conform poziției „profesor, învățător, cadre didactice din învățământul preșcolar” cu studiile respective din anexa nr.11 a legii menționate.

- Majorarea începând cu **1 septembrie 2014** a suplimentului pentru dirigenție cu 20 la sută și stabilirea acestuia în mărime unică de 180 lei. Majorarea se va calcula pentru 3 luni.
- Stabilirea pentru personalul medical din școli și grădinițe a sporului în mărime de 30 la sută la salariul de bază începând cu **1 iulie 2014**. Majorarea se va calcula pentru 5 luni.
- Stabilirea sporului pentru vechime în muncă ajutorilor de educatori din grădinițe (în mediu 20 la sută) începând cu **1 iulie 2014**. Majorarea se va calcula pentru 5 luni.
- Acordarea sporului în mărime de 20 la sută la salariul de bază, pentru intensitatea muncii unor specialiști cu funcții complexe din toate domeniile de activitate, care în prezent nu beneficiază de acest spor, de la **1 iulie 2014**. Majorarea se va calcula pentru 5 luni.
- Plata premiului anual cadrelor didactice în mărime de un salariu de funcție pentru rezultatele anului școlar 2013-2014 în luna **august 2014**.

29. Politica salarială pe anii 2015-2017 prevede implementarea următoarelor norme salariale care urmează să fie luate în calcul la estimarea cheltuielilor de personal pentru anii respectivi.

În anul 2015:

1. Estimarea costului trecător al majorărilor salariilor pentru categoriile de angajați prevăzute conform Hotărârii Guvernului nr.791 din 07.10.2013. Majorarea se va calcula pentru 1 lună.
2. Estimarea cheltuielilor trecătoare la stabilirea salariului minim în mărime de 1000 lei începând cu 1 octombrie 2014, cu recalcularea salariilor de bază pe categoriile de salarizare ale Rețelei tarifare unice, inclusiv, militarii, efectivul de trupă și corpul de comandă, se conțin în *anexa nr.13* la prezentele Note (Anexa nr.1 la Legea nr.355-XVI din 23.12.2005 în redacție nouă, în vigoare de la 1.10.2014). Pentru majorarea respectivă urmează să se estimeze mijloace financiare în mărime de 15 la sută la fondul lunar de salarizare. Majorarea se va calcula pentru 10 luni.
3. Majorarea trecătoare a salariilor cadrelor didactice cu 20 la sută, în aplicare de la 1 septembrie 2014 se va calcula pentru 9 luni.
4. Majorarea trecătoare a suplimentului pentru dirigenție cu 20 la sută (mărime unică - 180 lei), în aplicare de la 1 septembrie 2014, se va calcula pentru 9 luni.
5. Majorarea trecătoare pentru acordarea sporului în mărime de 20 la sută pentru intensitate unor specialiști cu funcții complexe, în aplicare de la 1 iulie 2014, se va calcula pentru 7 luni.
6. Stabilirea pentru personalul medical din școli și grădinițe a sporului în mărime de 30 la sută la salariul de bază începând cu 1 iulie 2014. Majorarea se va calcula pentru 7 luni.
7. Stabilirea sporului pentru vechime în muncă ajutorilor de educatori din grădinițe (în mediu 20 la sută) începând cu 1 iulie 2014. Majorarea se va calcula pentru 7 luni.

În anul 2016:

1. Plata în **luna februarie 2016** a premiului anual funcționarilor publici pentru rezultatele activității în anul 2015 egal cu 10% din salariul anual total.
2. Trecerea **de la 1 martie 2016** a funcționarilor publici pe următoarele trepte de salarizare conform rezultatelor evaluării performanțelor individuale. Necesarul de mijloace urmează să se calculeze în quantum de 4 la sută la fondul de salarizare anual. Majorarea se va calcula pentru 9 luni.
3. Recalcularea sporului pentru performanță colectivă funcționarilor publici, conform prevederilor legislației, în quantum de 15 la sută față de 10 la sută la fondul anual de salarizare, calculat în raport cu salariile de funcție prevăzute în schema de încadrare a autorității publice.

În anul 2017:

1. La estimarea costului trecător din anul 2016, pentru stabilirea treptelor de salarizare conform rezultatelor evaluării performanțelor individuale, urmează să se calculeze 4 la sută la fondul de salarizare pentru anul 2016, pentru 3 luni.
2. Reieșind din condițiile de majorare a fondului de salarizare în dependență de stabilirea următoarelor trepte de salarizare se va recalcula quantumul sporului pentru performanță colectivă.
3. Indexare a cheltuielilor de personal ale angajaților din sectorul bugetar cu 5 la sută.
30. Planificarea salariilor, sporurilor și plăților suplimentare (treapta de salarizare, spor pentru vechimea în muncă, spor pentru grad/categoria de calificare etc.) pentru funcțiile încadrate urmează să fie efectuată reieșind din necesarul real pentru drepturile reale ale persoanelor real angajate, ținând cont de eventualele modificări în structura personalului pe anii respectivi (majorarea vechimii în muncă, avansarea în grade sau confirmarea/neconfirmarea gradelor/categoriilor etc.). Planificarea pentru funcțiile vacante urmează să fie efectuată reieșind din indicatorii medii prevăzute de legislația în vigoare pentru funcțiile respective.
31. Pentru localitățile din zona de securitate se vor aplica majorările de salariu prevăzute prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.82 din 25 decembrie 1992 și art.29 alin.(10) al Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar.
32. La estimarea cheltuielilor pentru contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat se va menține pe termen mediu pe anii 2015-2017 tariful de 23% la cheltuielile de remunerare a muncii la care se vor calcula aceste contribuții.
33. Cota primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală va fi menținută pe termen mediu pe anii 2015-2017 în quantum de 4,0% față de cheltuielile de remunerare a muncii la care se calculează aceste prime.
34. Concomitent, autoritățile administrației publice locale vor prezenta proiectul de buget pe anul 2015 și estimările pe anii 2016-2017 la compartimentul „Cheltuieli de personal” conform *formularului nr.8* plasat pe pagina web a Ministerului Finanțelor la adresa <http://www.mf.gov.md/actnorm/budget/notenormmetod>. Întru facilitarea completării formularului respectiv, a vedea *anexa nr.14* la prezentele Note. Formularul se completează pînă la nivel de tip de instituție și pe fiecare componentă bugetară separat.
Suplimentar pentru facilitarea completării formularului nominalizat, vor fi plasate anexe privind calcularea fondului de salarizare conform actelor legislative și normative în vigoare. Despre plasarea anexelor pe pagina web se va informa suplimentar printr-o circulară transmisă prin intermediul Î.S.”Fintehinform”.
35. La planificarea cheltuielilor pentru plata mărfurilor și serviciilor se va ține cont de tarifele curente, precum și de necesitatea aplicării unui regim strict de economie, un accent deosebit fiind pus și pe îmbunătățirea procedurilor de achiziții publice.
36. Bugete pe programe și performanță
 - 36.1. Începînd cu anul 2015, proiectele bugetelor UAT de nivelul al doilea urmează să fie elaborate pe bază de programe și performanță, unde accentul va fi pus pe legăturile dintre politicile și strategiile naționale și locale cu alocarea resurselor și desemnarea clară a modalității de atingere a obiectivelor dorite, prin stabilirea unor rezultate măsurabile ale acțiunilor și politicilor. Trecerea la bugetarea pe bază de programe la nivelul UAT este în strînsă legătură cu planificarea pe termen mediu, deoarece majoritatea politicilor au o durată mai mare de un an.

36.2. Implementarea reformei menționate în sistemul de planificare are drept obiectiv eficientizarea cheltuielilor publice locale, prin crearea unei legături directe dintre cheltuielile bugetare și rezultatele obținute din implementarea programelor bugetare, precum și realocarea resurselor disponibile pentru prioritățile comunității.

36.3. Implementarea bugetării pe programe la nivel local impune extinderea actorilor implicați în elaborarea bugetelor UAT (subdiviziunile din subordinea autorității reprezentative și deliberative, aparatul autorității executive a UAT, instituțiile autonome, etc.) și realizarea unor activități specifice, de exemplu: elaborarea/actualizarea, după caz, programului de dezvoltare social-economică a UAT; analiza strategiilor naționale și sectoriale, precum și a priorităților stabilite la nivel local; analiza situației actuale pe domenii și formularea setului de programe/subprograme, activități; realizarea obiectivelor și indicatorilor de performanță stabiliți etc.

36.4. Întru realizarea procesului de bugetare pe programe, autoritățile executive ale UAT de nivelul al doilea, de comun cu direcțiile finanțe UAT, vor elabora și aproba regulamentul de organizare internă a procesului de planificare bugetară, inclusiv în formatul bugetelor pe programe cu delimitarea clară a rolurilor, responsabilităților, termenii de realizare, formatul de prezentare a informației, etc.

Îndrumarul privind organizarea procesului bugetar la nivel local se prezintă în *anexa nr.15* la prezentele Note.

36.5. În calitate de suport metodologic pentru identificarea și formularea programelor/subprogramelor vor servi:

- a) Regulamentul privind modul de elaborare, monitorizare și raportare a bugetelor pe programe, aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr.187 din 24 decembrie 2013;
- b) Ghidul practic pentru autoritățile publice locale privind elaborarea bugetului pe programe;
- c) Documentul cu exemple bune și rele de stabilire a scopurilor, obiectivelor și indicatorilor de performanță (*în special capitolul 3*);
- d) Informația și materialele de la cursul de instruire a formatorilor din cadrul autorităților publice locale privind bugetarea bazată pe programe, oferită de Ministerul Finanțelor în perioada 18 – 27 martie 2014, cu suportul Programului PNUD „Finanțe publice pentru dezvoltare” și Ministerul Finanțelor al Republicii Slovacia.

Materialele indicate la punctele b) - d) au fost diseminate în cadrul cursului de instruire și pot fi accesate la adresa: <http://mf.gov.md/about/instrmf/progr/bugperf/instrform/materinstr/apl>.

36.6. Cheltuielile bugetelor UAT se vor prezenta conform „Clasificației programelor și subprogramelor”, aprobată prin Ordinul MF nr.91 din 20 octombrie 2008, Anexa nr.6 (cu modificările și completările ulterioare), care se conțin în *anexa nr.16* la prezentele Note.

36.7. În cazul, în care autoritățile publice locale identifică necesitatea de a modifica sau a completa clasificarea programelor și subprogramelor, acestea vor înainta propunerile respective Ministerului Finanțelor, de regulă, anterior prezentării proiectelor de buget pentru a asigura actualizarea clasificării programelor, ca condiție pentru elaborarea proiectului de buget.

36.8. Programele cuprind toate resursele bugetare (componenta de bază, inclusiv investițiile capitale, mijloace speciale, fonduri speciale, proiecte finanțate din surse externe). Informația privind scopul, obiectivele și indicatorii de performanță este integrată în formatul programului, care este parte a documentației bugetare și urmează a fi întocmită la o calitate corespunzătoare. Ținând cont de faptul că implementarea bugetării bazată pe programe e la faza inițială, unii indicatori stabiliți în formatul proiectului de buget pe bază de programe nu se vor completa: ex. datele anilor 2013, 2014, codul indicatorilor de performanță.

36.9. Programele/subprogramele bugetelor UAT de nivelul al doilea se vor prezenta Ministerului Finanțelor în formatul pe programe pe suport de hârtie, conform *formularului nr.9* la prezentele Note.

36.10. Sinteza cheltuielilor fundamentate pe programe și performanță pe anul 2015 și estimările pe anii 2016-2017, se vor prezenta conform *formularului nr.10* la prezentele Note.

36.11. La elaborarea programelor/subprogramelor se vor aplica următoarele reguli:

- Cheltuielile totale aferente activităților sunt egale cu cheltuielile din sub-programul la care se referă aceste activități;
- Cheltuielile totale ale sub-programelor sunt egale cu cheltuielile pentru programul din care fac parte;
- Cheltuielile totale pentru program sunt egale cu cheltuielile totale ale instituțiilor bugetare pentru programul respectiv.
- Cheltuielile totale ale programelor sînt egale cu cheltuielile totale ale bugetului UAT respectiv.

Particularități specifice

37. La elaborarea proiectului de buget al UAT pentru anul 2015 și estimărilor pe anii 2016-2017 pentru întreținerea ***aparaturii președintelui raionului, direcțiilor, secțiilor, altor subdiviziuni din subordinea consiliilor raionale și aparaturii primăriilor***, precum și pentru asigurarea activității angajaților în serviciile de deservire a clădirilor Consiliului raional și clădirilor primăriilor, urmează să se țină cont de prevederile actelor legislative și normative, indicate în *anexa nr.17* la prezentele Note.

Totodată, la elaborarea proiectului bugetului pe anul 2015 este necesar să se țină cont de:

- normativele vizînd numărul abonamentelor de telefoane de serviciu (cu excepția legăturii telefonice guvernamentale), faxuri, telefoane mobile pentru colaboratorii autorităților APL, aprobate prin decizia consiliului local respectiv în baza regulamentelor proprii (Hotărîrea Guvernului nr.1362 din 22 decembrie 2005 „Cu privire la aprobarea Normativelor vizînd numărul abonamentelor de telefoane de serviciu, faxuri, telefoane mobile pentru colaboratorii autorităților administrației publice”, cu modificările și completările ulterioare);
- normele vizînd aprobarea numărului-limită al autoturismelor de serviciu și a parcursului-limită anual pentru un autoturism întru asigurarea îndeplinirii atribuțiilor de serviciu ale autorităților APL de nivelul întâi și al doilea, aprobate prin decizia consiliului local respectiv în baza regulamentelor proprii (Hotărîrea Guvernului nr.1404 din 30 decembrie 2005 „Privind reglementarea utilizării de către autoritățile administrației publice a autoturismelor de serviciu”, cu modificările și completările ulterioare).

Calculul privind estimările cheltuielilor pe anul 2015 pentru întreținerea autorităților executive ale APL se vor prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formularelor nr.11-13* la prezentele Note.

Întru facilitarea reflectării corecte a cheltuielilor pentru ”Organele administrative” , în *anexa nr.17a* la prezentele Note se prezintă atribuirea tipului de instituții (015) finanțate din buget la subprogramele respective.

38. La elaborarea proiectului de buget al UAT pe anul 2015 și estimările pe anii 2016-2017, autoritățile APL la estimarea cheltuielilor la grupa principală „***Apărarea națională***” urmează să țină cont de prevederile Legii nr.1245-XV din 18 iulie 2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei, Hotărîrii Guvernului nr.77 din 31 ianuarie 2001 ”Pentru aprobarea Regulamentului privind activitatea administrativ-militară și efectivul limită al organelor administrativ-militare” (cu completările ulterioare), Hotărîrii Guvernului nr.631 din 23 mai 2003

”Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la evidența militară”, precum și de prevederile Hotărârii Guvernului nr.241 din 2 aprilie 2014 „Cu privire la rezultatele încorporării în serviciul militar în octombrie 2013-ianuarie 2014 și încorporarea în serviciul militar în aprilie-iulie 2014”.

Calculule privind estimarea cheltuielilor pentru activitatea administrativ-militară pentru proiectul de buget pe anul 2015 și estimările pe anii 2016-2017 se vor prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formularelor nr.14-15* la prezentele Note.

39. La estimarea cheltuielilor pentru **protecția civilă și situații excepționale**, autoritățile APL urmează să țină cont de necesitatea implementării prevederilor Programului de consolidare a serviciului salvatori și pompieri, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 202 din 14 martie 2013.

Calculule privind estimarea cheltuielilor pentru protecția civilă și situații excepționale pentru proiectul de buget pe anul 2015 și estimările pe anii 2016-2017 se vor prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formularului nr.16* la prezentele Note.

40. Cheltuielile pentru ramura **”Învățământ”**

40.1. Calculul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele UAT pentru acoperirea cheltuielilor din acest domeniu, a fost efectuat după cum urmează:

40.1.1. Transferurile pentru **învățământul preșcolar** pentru fiecare UAT au fost calculate în baza cheltuielilor aprobate de către autoritățile APL pentru anul 2014 la componenta de bază pentru următoarele tipuri de instituții: ”Instituții preșcolare” (051), ”Școli primare – grădinițe” (102) (segmentul preșcolar), ”Centre comunitare de dezvoltare timpurie a copiilor de 3-(6)7 ani” (104), precum și, după caz, cheltuielile estimative pentru asigurarea funcționării grupelor pentru pregătirea obligatorie a copiilor pentru școală, organizate în cadrul școlilor, gimnaziilor și liceelor. Din cheltuielile respective au fost excluse cheltuielile capitale (reparațiile capitale și investițiile capitale), inclusiv transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat pentru obiectele incluse în programul investițional (sursa ”3” și ”3C”). Totodată, cheltuielile aprobate, luate în calcul pentru anul 2015, au fost majorate cu costul majorărilor salariale prevăzute pentru anul 2015, descrise la pct.29 al prezentelor Note. Au fost luate în calcul și majorările salariale preconizate pentru anul 2014, ce nu au fost incluse în bugetul aprobat.

Transferurile pentru anul 2016 s-au majorat față de transferurile stabilite pentru anul 2015 cu următorii factori: majorarea normelor financiare pentru alimentarea copiilor din instituțiile respective cu 2,0 lei / zi și majorarea cheltuielilor pentru consolidarea bazei tehnico-materiale și didactice.

Pentru anul 2017, față de anul 2016, se prevăd majorări salariale, în corespundere cu politicile salariale descrise în pct.29 al prezentelor Note.

Începând cu 1 ianuarie 2015, cheltuielile pentru asigurarea funcționării grupelor pentru pregătirea obligatorie a copiilor pentru școală, organizate în cadrul școlilor, gimnaziilor și liceelor vor fi reflectate la grupa funcției 01 ”Învățământ preșcolar”, tipul de instituție 51 ”Instituții preșcolare”.

40.1.2. Transferurile pentru **învățământul primar și secundar general** includ transferuri categoriale pentru **școli, gimnazii și licee**, calculate după metodologia de finanțare în bază de cost standard per elev. Transferurile categoriale complementare nu se vor calcula, începând cu anul 2015.

Pentru anul 2015, cuantumul normativului valoric pentru un „elev ponderat” și a normativului valoric pentru o instituție, luat în calcul la stabilirea transferurilor categoriale, constituie 8771,0 lei și, respectiv, 428982,0 lei.

În scopul îmbunătățirii bazei tehnico-materiale și didactice, în normativul valoric pentru ”un elev ponderat” sînt incluse 221,0 lei, iar în normativul valoric pentru o instituție – 10 839,0 lei.

Totodată, în vederea realizării prevederilor Regulamentului privind redirecționarea resurselor financiare în cadrul reformării instituțiilor rezidențiale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 351 din 29 mai 2012, ce stabilește pachetul minim de servicii de educație incluzivă, au fost menținute mijloacele alocate în acest scop în anul 2014 în cadrul transferurilor categoriale.

Pentru anul 2016, cuantumul normativului valoric pentru un „elev ponderat” și a normativului valoric pentru o instituție, luat în calcul la stabilirea transferurilor categoriale, constituie 8921,0 lei și, respectiv, 436301,0 lei.

În scopul îmbunătățirii bazei tehnico-materiale și didactice, în normativul valoric pentru „un elev ponderat” sînt incluse 371,0 lei, iar în normativul valoric pentru o instituție 18 158,0 lei.

Pentru anul 2017, cuantumul normativului valoric pentru un „elev ponderat” și a normativului valoric pentru o instituție, luat în calcul la stabilirea transferurilor categoriale, constituie 9264,0 lei și, respectiv, 453064,0 lei.

În scopul îmbunătățirii bazei tehnico-materiale și didactice, în normativul valoric pentru „un elev ponderat” sînt incluse 371,0 lei, iar în normativul valoric pentru o instituție – 18158,0 lei.

La calcularea transferurilor categoriale pentru anii 2015-2017 au fost luate în calcul majorările salariale, conform politicilor salariale pe anii respectivi, descrise în pct.29 al prezentelor Note.

Totodată, pentru acordarea **dejunurilor calde elevilor claselor I-IV**, în calcul s-a luat numărul elevilor claselor I-IV (inclusiv al elevilor claselor V-XII din liceul s.Doroțcaia, raionul Dubăsari), conform formularului nr.3R-BL „Raportul privind îndeplinirea planului pe rețea, state și contingente în instituțiile finanțate din bugetele locale” la situația din 1 octombrie 2013 (disponibil de facto la sfîrșitul perioadei de gestiune), numărul de 171 zile de alimentație și norma de alimentație din anul 2014 (7,0 lei / zi).

Pentru anul 2016, față de anul 2015, se prevede majorarea normei de alimentație cu 2,0 lei / zi. Pentru anul 2017, față de anul 2016, nu se prevăd modificări.

În legătură cu particularitățile specifice din planurile de învățămînt privind **studierea limbilor minorităților naționale** și pentru studiarea **istoriei, culturii și tradițiilor poporului** sînt luate în calcul mijloace financiare în volum total de 18373,9 mii lei, dintre care pentru raioanele Briceni - 1049,8 mii lei, Cahul – 122,3 mii lei, Cantemir – 183,5 mii lei, Căușeni – 91,7 mii lei, Drochia – 51,0 mii lei, Edineț - 580,9 mii lei, Falești – 91,7 mii lei, Glodeni – 91,7 mii lei, Leova – 224,2 mii lei, Ocnița – 122,3 mii lei, Orhei – 91,7 mii lei, Rîșcani – 754,2 mii lei, Taraclia – 1793,2 mii lei, municipiul Bălți – 71,3 mii lei, municipiul Chișinău – 1019,2 mii lei și UTA Găgăuzia – 12034,6 mii lei.

Volumul mijloacelor alocate în acest scop este menținut pentru anii 2016 și 2017.

În legătură cu **funcționarea claselor de instruire generală a deținuților minori în penitenciarele** din 5 UAT, transferurile includ mijloace pentru achitarea salariilor profesorilor, care activează în clasele din penitenciarele respective (*municipiul Bălți, raioanele Cahul, Hîncești, Rezina – cîte 64,7 mii lei și municipiul Chișinău – 194,1 mii lei*). Volumul mijloacelor alocate în acest scop este menținut pentru anii 2016 și 2017.

Transferurile pentru învățămîntul primar și secundar general includ și mijloace în volum de 4955,3 mii lei (nivelul aprobat pentru anul 2014) în vederea **organizării și desfășurării examenelor de absolvire a nivelurilor de școlaritate**.

Volumul mijloacelor alocate în acest scop este menținut pentru anii 2016 și 2017.

Suplimentar, au fost prevăzute mijloace financiare în volum de 5531,7 mii lei pentru plata sporului lunar în mărime de 30% din salariul de bază pentru angajații școlilor, gimnaziilor și liceelor din localitățile raioanelor Anenii Noi, Dubăsari, Căușeni, dintre care 721,6 mii lei – Anenii Noi, 1617,8 mii lei – Căușeni și 3192,3 mii lei - Dubăsari.

Volumul mijloacelor alocate în acest scop pentru anul 2017 a fost suplimentat cu costul majorărilor cheltuielilor de personal, stabilite în politicile salariale, descrise în pct.29 la prezentele Note.

Cheltuielile pentru *liceele-internat cu profil sportiv* au fost calculate în baza cheltuielilor aprobate de către APL pentru anul 2014 la componenta de bază pentru respectivele instituții, precum și cheltuielile estimate pentru finanțarea grupelor sportive din cadrul Liceului-internat cu profil sportiv din s.Lipoveni, r.Cimișlia. Cheltuielile respective au fost majorate cu costul majorărilor salariale stabilite pentru anul 2015, descrise la pct.29 al prezentelor Note. Au fost luate în calcul și majorările salariale preconizate pentru anul 2014, ce nu au fost incluse în bugetul aprobat.

Cheltuielile pentru anul 2016 au fost suplimentate cu costul majorării normelor financiare pentru alimentarea elevilor cu 5,0 lei / zi.

Pentru anul 2017, față de anul 2016, se prevăd majorări salariale, în corespundere cu politicile salariale descrise în pct.29 al prezentelor Note.

Pentru anul 2015, cheltuielile ce țin de întreținerea liceelor-internat cu profil sportiv vor fi reflectate la tipul de instituție 523 "Licee-internat cu profil sportiv".

Începând cu 01 ianuarie 2015, transferuri din bugetele UAT către Fondul special de manuale pentru acoperirea parțială a *taxei de închiriere a manualelor pentru copiii din familiile socialmente vulnerabile* nu vor mai fi planificate și executate de către autoritățile APL. Cheltuielile respective vor fi acoperite de către Ministerul Educației, Hotărârea Guvernului nr.448 din 09 aprilie 1998 "Cu privire la asigurarea cu manuale a elevilor din învățământul primar, gimnazial și liceal" urmînd să fie modificată în acest sens.

40.1.3. Transferurile pentru *învățământul special* pentru fiecare UAT au fost calculate în baza cheltuielilor aprobate de către APL pentru anul 2014 la componenta de bază pentru următoarele tipuri de instituții: "Școli – internat de cultură generală" (056) și "Școli – internat cu regim special" (057), exceptînd cheltuielilor liceelor-internat cu profil sportiv. Pentru anul 2015, cheltuielile respective au fost majorate cu costul majorărilor salariale, descrise la pct.29 al prezentelor Note. Au fost luate în calcul și majorările salariale preconizate pentru anul 2014, ce nu au fost incluse în bugetul aprobat.

Transferurile pentru anul 2016 s-au majorat față de transferurile stabilite pentru anul 2015 cu costul majorării normelor financiare pentru alimentarea copiilor din școlile-internat cu 30,0 lei / zi.

Pentru anul 2017, față de anul 2016, se prevăd majorări salariale, în corespundere cu politicile salariale descrise în pct.29 al prezentelor Note.

Pentru instituțiile de tip internat, în care nu mai sunt încadrați copii, transferuri nu s-au calculat.

40.1.4. Transferurile pentru *învățământul complementar (extrașcolar)* pentru fiecare UAT au fost calculate în baza cheltuielilor aprobate de către APL pentru anul 2014 la componenta de bază pentru tipul de instituții "Instituții și măsuri privind lucrul extrașcolar cu copiii" (070). Din cheltuielile respective au fost excluse cheltuielile capitale (reparațiile capitale și investițiile capitale), inclusiv transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat pentru obiectele incluse în programul investițional (sursa "3" și "3C"). Totodată, cheltuielile aprobate, luate în calcul pentru anul 2015, au fost majorate cu costul majorărilor salariale stabilite pentru anul 2015, descrise la pct.29 al prezentelor Note. Au fost luate în calcul și majorările salariale preconizate pentru anul 2014, ce nu au fost incluse în bugetul aprobat.

Pentru anul 2017, față de anul 2016, se prevăd majorări salariale, în corespundere cu politicile salariale descrise în pct.29 al prezentelor Note.

Pentru **organizarea și desfășurarea olimpiadelor raionale / municipale** au fost incluse mijloace în volum de 2218,9 mii lei, la nivelul stabilit pentru anul 2014. Volumul mijloacelor alocate în acest scop este menținut pentru anii 2016 și 2017.

Totodată, transferurile respectivele conțin și mijloace pentru **asigurarea odihnei de vară a copiilor și adolescenților**, ce au fost calculate reieșind din:

- i) numărului total mediu îndeplinit de elevi, conform formularului nr.3R-BL „Raportul privind îndeplinirea planului pe rețea, state și contingente în instituțiile finanțate din bugetele locale” la situația din 31 decembrie 2013, cu o acoperire de 15 la sută;
- ii) costul unui bilet de odihnă în tabăra de odihnă și întremare stabilit pentru sezonul estival 2014, conform Hotărârii Guvernului nr.298 din 23 aprilie 2014 ”Cu privire la organizarea odihnei și întremării copiilor și adolescenților în sezonul estival 2014” cu o acoperire de 80 la sută.

Mijloacele respective au fost incluse în transferurile către bugetele UAT de nivelul al doilea, care vor fi repartizate, după caz, de către direcțiile finanțe, în colaborare cu autoritățile respective, pe bugetele respective, conform competențelor în acest domeniu. Repartizarea dată va fi reflectată la poziția respectivă, conform *formularului nr.17* la prezentele Note.

40.1.5. Transferurile pentru finanțarea învățământului *preșcolar, primar, secundar general, special și extrașcolar* vor fi atribuite la nivelul respectiv al bugetelor UAT, în baza competențelor stabilite autorităților APL, în conformitate cu legislația privind descentralizarea administrativă.

40.1.6. În cazul unor reorganizări sau treceri a unor instituții de învățământ din subordinea unei autorități publice în subordinea unei alte autorități publice, precum și în cazul necesității unor redistribuiri dintre categoriile de cheltuieli, dar și în scopul confirmării limitelor respective, direcția finanțe va prezenta transferurile cu destinație specială pentru finanțarea învățământului preșcolar, primar, secundar general, special și extrașcolar (cu excepția școlilor sportive) pe fiecare UAT în limita transferurilor stabilite în *anexa nr.3*, conform *formularului nr.17* la prezentele Note. Totodată, în caz de lichidare a unor instituții sau în cazul unor cheltuieli de o singură dată din anul 2014, ce nu au continuare în anii 2015-2017, direcțiile finanțe vor lua în calcul economiile estimate prin diminuarea transferurilor cu destinație specială, aceste propuneri fiind însoțite de o notă informativă în acest sens.

40.1.7. Totodată, avînd în vedere că, conform Legii nr. 435-XVI din 28 decembrie 2006 privind descentralizarea administrativă, instituțiile preșcolare și extrașcolare (creșe, grădinițe de copii, școli de artă, de muzică) țin de domeniul propriu de activitate al autorităților APL de nivelul întâi, iar școlile primare și școlile primare – grădinițe, gimnaziile și liceele, școlile – internat și gimnaziile – internat cu regim special, alte instituții din domeniul învățământului care deservesc populația UAT de nivelul al doilea, țin de domeniul propriu al autorităților APL de nivelul al doilea, cheltuielile pentru instituțiile și activitățile respective, prevăzute din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat, pot fi suplimentate de către autoritățile respective din contul resurselor financiare proprii. În cazul dat, suplimentările respective vor fi reflectate conform *formularului nr.18* la prezentele Note și însoțite de o notă informativă privind scopul alocării mijloacelor respective.

40.1.8. În cazul existenței necesarului stringent de cheltuieli pentru asigurarea învățământului preșcolar, primar, secundar general, special și extrașcolar, ce nu poate fi acoperit din contul transferurilor cu destinație specială, calculate de autoritățile APL conform *formularului nr.17*, și

nici din contul resurselor financiare proprii reflectate în *formularul nr.18*, se va completa *formularul nr.19* la prezentele Note. Până la formularea solicitărilor suplimentare, se vor identifica soluții de optimizare pe intern. Toate solicitările suplimentare vor fi însoțite de o notă informativă exhaustivă (semnată și ștampilată de autoritățile solicitante și, după caz, coordonate cu alte autorități publice relevante), cu descifrarea necesarului de mijloace pe direcții de utilizare și explicații privind necesitatea și motivul solicitării alocării mijloacelor respective și cu anexe la notă, ce vor conține calculele detaliate privind mijloacele suplimentare solicitate.

40.2. Cheltuielile pentru întreținerea **contabilităților centralizate, cabinetelor metodice, serviciilor de deservire administrativă centralizată și serviciilor de asistență psihopedagogică** din subordinea direcțiilor învățământ, precum și alte cheltuieli din compartimentul "Învățământ", ce nu sunt acoperite de transferurile cu destinație specială, specificate la pct.40.1 al prezentelor Note, se vor estima în baza actelor normative în vigoare și se vor asigura din contul resurselor financiare proprii.

40.3. Sinteza cheltuielilor la compartimentul "**Învățământ**" se vor prezenta conform *formularului nr.20* la prezentele Note, separat din contul resurselor financiare proprii și din contul transferurilor cu destinație specială, precum și din contul altor componente bugetare.

40.4. Pentru plata sporului lunar în mărime de 30% din salariul de bază pentru angajații instituțiilor de învățământ din localitățile raioanelor Anenii Noi, Dubăsari și Căușeni se va completa formularul pentru angajații instituțiilor de învățământ din unele localități, pentru condiții specifice de lucru, conform *formularului nr.21* la prezentele Note.

40.5. Formularele solicitate în pct. 40.1.6, 40.1.7, 40.1.8 și 40.3 vor fi semnate de către șeful direcției finanțe, executor și autoritatea executivă a UAT respective.

40.6. În subprogramele din învățământ nu se vor include solicitările suplimentare înaintate de către autoritățile APL respective conform *formularului nr.19* la prezentele Note.

40.7. Întru facilitarea reflectării corecte a cheltuielilor pentru învățământ la subprogramele din programul "Învățământul public și serviciile de educație", în anexa nr.18 la prezentele Note se prezintă atribuirea activităților P3 (tipurile de instituții și măsurile finanțate din buget) la subprogramele P2 respective, precum și relația clasificărilor programelor și subprogramelor cu clasificarea funcțională.

41. Proiectul bugetelor UAT pentru anul 2015 și a estimărilor pe anii 2016-2017 pe compartimentul "**Știință și inovare**" va fi elaborat în conformitate cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare nr. 259-XV din 15 iulie 2004.

În conformitate cu *Hotărârea Guvernului nr.47 din 12 ianuarie 2007 „Cu privire la salarizarea angajaților organizațiilor de drept public din sfera științei și inovării finanțate de la bugetul de stat”*, autoritățile administrației publice locale urmează să prevadă în buget mijloace financiare necesare pentru remunerarea muncii angajaților.

În temeiul *Legii nr. 259-XV din 15 iulie 2004 „Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova”*, autoritățile administrației publice locale vor prevedea în bugetele locale mijloace financiare pentru servicii de cercetări științifice finanțate din contul bugetelor unităților administrativ-teritoriale.

42. Proiectul bugetelor UAT pentru anul 2015 și a estimărilor pe anii 2016-2017 pe compartimentul „**Cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret**” va fi elaborat în conformitate cu prevederile actelor legislative și normative, indicate în *anexa nr.19* la prezentele Note.

42.1. Transferurile cu destinație specială pentru școlile sportive pentru anul 2015 și estimările pe anii 2016-2017 au fost calculate în baza cheltuielilor aprobate pentru anul 2014 la componenta de bază (cu excepția investițiilor capitale) suplimentate cu mijloace pentru majorarea salarială conform politicii salariale descrise la pct.29 la prezentele note.

42.2. Calculele privind estimarea cheltuielilor pentru școlile sportive pentru proiectul de buget pe anul 2015 și estimările pentru anii 2016-2017 se vor prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formularului nr.22* la prezentele Note.

42.3. Pentru plata sporului lunar în mărime de 30% din salariul de bază pentru angajații din localitățile raioanelor Anenii Noi, Dubăsari și Căușeni se va completa formularul pentru angajații din cultură (inclusiv pentru școlile sportive) din unele localități, pentru condiții specifice de lucru, conform *formularului nr.23* la prezentele Note.

42.4. Calculele privind estimarea cheltuielilor pentru cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret pentru proiectul de buget pe anul 2015 și estimările pe anii 2016-2017 se vor prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formularului nr.24* la prezentele Note.

42.5. Întru facilitarea reflectării corecte a cheltuielilor pentru cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret la subprogramele din programul ”Odihna, cultura și cultele” și programul ”Tineret și sport” , în *anexa nr.20* la prezentele Note se prezintă atribuirea tipurilor de instituții și măsurilor finanțate din buget la subprogramele respective.

43. La elaborarea proiectului bugetelor UAT pe anul 2015 și a estimărilor pe anii 2016-2017 la ramura „**Asigurare și asistență socială**” se va ține cont de prevederile actelor legislative și normative, indicate în *anexa nr.21* la prezentele Note.

43.1. Cheltuielile pentru plățile sociale, care vor fi acoperite din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat nu vor fi mai mici decât sumele indicate în *anexele nr.5-7* la prezentele Note.

43.2. Plățile sociale respective, vor fi:

1) *Compensațiile pentru călătoria în transportul comun urban, suburban și interurban (cu excepția taximetrelor) pentru persoanele cu dizabilități severă și accentuată* - prevăzute în art.49(1) al Legii nr.60 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități din 30 martie 2012. Potrivit Ordinului Ministerului Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor nr.231 din 22 octombrie 2013 “Cu privire la majorarea tarifelor în transportul de călătorii și bagaje pe rute regulate”, tariful pentru traficul de călători cu autobuze de tip comun pe rutele interurbane și suburbane (pentru un pasager/kilometru) constituie pînă la 0,46 lei. Astfel, pentru anul 2015 quantumul compensațiilor în toate UAT (cu excepția municipiilor Bălți și Chișinău) s-a calculat în mărime de 23 lei/lunar. Quantumul compensațiilor pentru municipiile Bălți și Chișinău s-au estimat în mărime de 45 lei/lunar și, respectiv, 60 lei/lunar, ținînd cont de tarifele stabilite de autoritățile APL respective pentru călătoria în transportul comun;

2) *Compensarea cheltuielilor de deservire cu transport a persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor* – stipulată în Hotărîrea Guvernului nr.1268 din 21 noiembrie 2007 „Cu privire la compensarea cheltuielilor de deservire cu transport a persoanelor cu dizabilități ale aparatului locomotor”, prin care se prevede acordarea unei compensații anuale pentru acoperirea

cheltuielilor de deservire cu transport a persoanelor cu dezabilități ale aparatului locomotor, în cuantum de 800 lei/an pentru fiecare beneficiar;

3) *Indemnizațiile pentru copiii înfiați și copiii orfani și rămași fără îngrijire părintească, luați sub tutelă (curatelă)* - plata indemnizației respective constituie 700 lei lunar pentru fiecare beneficiar, în conformitate cu prevederile pct. 10 al Hotărârii Guvernului nr.198 din 16 aprilie 1993 „Cu privire la protecția copiilor și familiilor socialmente vulnerabile”. Condițiile de stabilire și plată a indemnizațiilor pentru copii adoptați sau cei aflați sub tutelă/curatelă sînt stipulate în Regulamentul aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.581 din 25 mai 2006;

4) Compensarea cheltuielilor tinerilor specialiști, absolvenți ai instituțiilor de învățămînt superior și mediu de specialitate, angajați în instituțiile de învățămînt din mediul rural pentru închirierea locuințelor, plata indemnizației unice și pentru unele tipuri de resurse energetice, potrivit art.53(9) din Legea învățămîntului nr.547-XII din 21 iulie 1995.

5) Compensarea cheltuielilor pentru diferența de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii unor localități din raioanele Dubăsari și Căușeni potrivit Legii pentru compensarea diferenței de tarife la energia electrică și la gazele naturale utilizate de locuitorii unor localități din raioanele Dubăsari și Căușeni și a satului Varnița din raionul Anenii Noi nr.1435-XV din 7 noiembrie 2002.

43.3. Plățile menționate la pct.43.2 se vor efectua din contul transferurilor cu destinație specială către bugetele unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea.

43.4. Calculele privind estimarea celorlalte cheltuieli pentru ramura „Asigurare și asistență socială” se vor prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formularelor nr. 25-29* la prezentele Note. Totodată, la proiectul bugetului pe anul 2015 urmează a fi prezentată nota informativă cu specificările respective la ramura nominalizată, iar pentru instituțiile noi – setul întreg de documente (decizia de constituire, regulamentul de activitate, statele tip de personal, devizul de cheltuieli cu calcule separate pe fondul de retribuire a muncii și numărul unităților de personal necesare suplimentar, etc.).

Totodată menționăm că, luînd ca bază prevederile Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, ratificată de către Republica Moldova prin Legea nr.166 din 09 iulie 2010, Legii privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități nr.60 din 30 martie 2012, Legii privind serviciile sociale nr.123 din 18 iunie 2010, recomandăm includerea serviciilor sociale pentru adulți cu dizabilități mentale severe în vederea reîntegrării lor în servicii comunitare la locul de trai, servicii create și care activează din 2014, inclusiv Serviciul social ”Plasament familial pentru adulți” în raioanele Basarabeasca (5 beneficiari), Călărași (10 beneficiari), Dubăsari (5 beneficiari), Ialoveni (5 beneficiari), Telenești (5 beneficiari), Ungheni (30 beneficiari), Sîngerei (5 beneficiari), Soroca (5 beneficiari), Strășeni (5 beneficiari), serviciul social ”Locuință protejată” în raionul Hîncești (2 beneficiari) și serviciul social ”Casa comunitară” în raionul Cantemir (6 beneficiari). Calculele se vor prezenta, conform *formularului nr.30* la prezentele Note.

43.5. Întru facilitarea reflectării corecte a cheltuielilor pentru Asigurarea și asistența socială la subprogramele din programul ” Asigurarea și asistența socială”, în *anexa nr.22* la prezentele Note se prezintă atribuirea activităților P3 (tipurile de instituții și măsurile finanțate din buget) la subprogramele P2 respective, precum și relația clasificăției programelor și subprogramelor cu clasificăția funcțională.

43.6. Transferurile din fondul republican de susținere socială a populației către fondurile locale de susținere a populației pe anii 2015-2017, pe fiecare UAT de nivelul al doilea, se conțin în *anexa nr.23* la prezentele Note.

44. În conformitate cu prevederile Codului apelor nr.1532-XII din 22 iunie 1993 și Hotărîrii nr. 737 din 11 iunie 2002 privind reglementarea funcționării zonelor de recreere aferente bazinelor

acvatice, pentru *stațiunile de salvare pe apă*, în bugetele UAT, unde sunt amplasate acestea, vor fi estimate cheltuieli în acest scop.

45. Cheltuielile pentru *depozitarea centralizată și neutilizarea pesticidelor inutilizabile și interzise*, vor fi acoperite din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat, care vor constitui 200,3 mii lei per depozit, prevăzute în Anexa nr.9 la prezentele Note.

46. În conformitate cu prevederile art.1 alin.(1) al Legii fondului rutier nr. 720-XIII din 2 februarie 1996 și art.6 alin.(10) al Codului Fiscal nr.1163-XIII din 24 aprilie 1997, cheltuielile pentru *întreținerea drumurilor locale* nu vor fi mai mici decât suma defalcărilor de la taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii de autovehicule înmatriculate în Republica Moldova, estimată pentru bugetul UAT respective.

47. În conformitate cu prevederile art. 18 al Legii nr. 397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale, autoritățile APL pot decide constituirea unui fond de rezervă în proporție de cel mult 2% din volumul cheltuielilor bugetelor UAT respective.

48. Cheltuielile pentru finanțarea investițiilor capitale.

În legătură cu trecerea autorităților APL la noul sistem de finanțare și raporturi cu bugetul de stat, obiectivele de investiții capitale și reparații capitale de interes local, începute în anii precedenți și nefinalizate în anul 2014, precum și obiectivele noi, începând cu anul 2015 se vor finanța din contul și în limita mijloacelor aprobate în aceste scopuri în bugetele UAT. Totodată, e de menționat că în condițiile noului sistem se permite efectuarea transferurilor cu destinație specială de la un buget al UAT la alt buget pentru finanțarea unor măsuri și activități de interes comun, inclusiv pentru finanțarea obiectivelor de investiții capitale și altor cheltuieli capitale.

De asemenea, cu referință la investițiile și reparațiile capitale, e de menționat că pentru autoritățile APL, suplimentar la mijloacele prevăzute în bugetele proprii pentru aceste scopuri, vor fi pasibile din contul bugetului de stat prin Fondul național de dezvoltare regională, Fondul de Investiții Sociale, fondurile ecologice (național și locale), Fondul de eficiență energetică, Fondul rutier, precum și din contul Programului transfrontalier "Romania-Ukraina-Moldova" și fondurilor bănești atrase nemijlocit de către autoritățile APL de la donatorii atât din interiorul, cât și din exteriorul țării.

V. BALANTAREA BUGETELOR UAT

49. Balanțarea proiectelor de buget ale UAT se va efectua conform art.12 din Legea nr.397-XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale.

50. Încasările de mijloace din vânzarea și privatizarea bunurilor proprietate publică a UAT ca sursă de finanțare, se vor prognoza în baza programelor și listei întreprinderilor sau a altor obiective supuse privatizării, întocmite și aprobate de către autoritățile APL.

51. În cazul utilizării ca surse de finanțare a împrumuturilor interne și/sau externe pentru implementarea programelor investiționale și proiectelor finanțate din surse externe, la balansarea proiectelor de buget se vor prevedea și surse de rambursare ale acestora, conform termenelor prevăzute în acordurile de finanțare.

52. Informația privind împrumuturile pentru cheltuieli de capital pe termen lung, contractate de autoritățile APL de la instituțiile financiare și de la alți creditori din țară și de peste hotare și termenul de rambursare ale acestora pe anii 2015-2017 se va prezenta Ministerului Finanțelor, conform *formularului nr.31* la prezentele Note.

VI. ALTE DISPOZIȚII

53. În baza estimărilor efectuate de autoritățile APL, direcțiile de finanțe ale UAT vor prezenta sinteza consolidată a proiectelor bugetelor UAT de nivelul întâi și nivelul al doilea, precum urmează:

- 1) Informația privind estimarea bugetelor UAT pe toate componentele bugetare pe anii 2015, conform *formularului nr.32* la prezentele Note;
- 2) Informația privind estimarea bugetelor UAT pe toate componentele bugetare pe anii 2015-2017 (conform clasificăției funcționale, economice), conform *formularelor nr.33-34* la prezentele Note;
- 3) Informația privind estimarea bugetelor UAT pe componenta de bază pe anul 2015 conform *formularului nr.35* la prezentele Note;
- 4) Informația privind sinteza estimării cheltuielilor din contul taxelor locale, mijloacelor speciale, fonduri speciale și proiecte finanțate din surse externe pe anii 2015-2017, conform *formularului nr.36* la prezentele Note;
- 5) Informația privind estimările proiectelor bugetelor UAT pe componenta de bază pe anul 2015 (la nivel de primărie), conform *formularului nr.37* la prezentele Note;

VI. DISPOZIȚII FINALE

54. Avînd ca bază recomandările din prezentele Note, autoritățile executive ale UAT de nivelul al doilea de comun cu direcțiile finanțe UAT, vor organiza, dirija și ghida autoritățile APL de ambele niveluri, în vederea elaborării proiectelor de buget în condițiile noului sistem de formare a bugetelor UAT, cât și transpunerea proiectelor bugetelor UAT de nivelul al doilea pe bază de programe și vor generaliza și prezenta Ministerului Finanțelor sinteza consolidată a proiectelor bugetelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi și nivelul al doilea.

55. La prezentele Note se anexează lista formularelor privind proiectul de buget pe anul 2015-2017 conform *anexei nr.25* la prezentele Note.

56. Prezentele Note metodologice sînt disponibile pe pagina web a Ministerului Finanțelor <http://www.mf.gov.md/actnorm/budget/notenormmetod> .

Informații suplimentare pot fi obținute, referitor la:

- venituri - ☎ 022 26 2633, 022 26 2628
- cheltuieli (informație de ordin general) - ☎ 022 26 2619, 022 26 2620, 022 26 2605
- bugetele pe programe (informație de ordin general, clasificăția bugetară) - ☎ 022 26 2629, 022 26 2630
- particularitățile specifice ramurilor – în direcțiile finanțelor de ramură
- cheltuieli de personal - ☎ 022 26 2751
- investiții capitale - ☎ 022 26 2622